

Stare bery, Kavalierhaus

Na 22 października 2005r

No, toż momy podzim cołkom gymbom. Niy jes to co prowda ta na isto gryfno „polsko jesiyń”, nale można jesce przijndzie – co tam godom przjndzie? Już prziszli – te pora gryfnych dni? I tu ci mi sie spomniol jedyn fal; tyż to boło na podzim. Siedymdziesionty rok łonńskiego wiyka. Jechali my ze mojom Elzom bez Lwów. Bez stare nasze przedwojnyne miasto. Mieli my dwie godziny pałzy coby kuknońc sie tak bele kaj. Tak na isto to terazki niy poradza spokopić po jakiemu spomnieli mi sie sam telkie sztrofki:

Najdroższy! Chcę wiedzieć, dlaczego z pozoru
Praw równości głosicie człowieka,
A przestrzeń odwieczna od chaty do dworu
Tak zawsze boleśnie daleka ?
Dlaczego przed dzieckiem, panienką, paniczem
Zasiwiałą swą głowę odkrywa
Staruszek, piast wiejski z dostojnym obliczem?
Kto bratnie rozerwał ogniwa?
Kto kraj śmiał zubożyć o siłę bez czynu,
O myśl te zmaconą, niejasną?

Po jakiemu jo to spominom? Niy poradza pedzieć nale to cheba beztoż, co na smyntorzu we Lwowie boł i jes gryfny, można ździebko zasmolony, ździadziony grob Marii Konopnickiej. Cy Wom te gryfne sztrofki cosik godajom, terazki, we tyj naszym bezmała szczwortyj – jak to miarkuje jedyn angyjber (nale ino jedyn) – Rzeczpospolitej?

Skuli tych, kierzy bajstlujom bezmać wszyjsko co nojlepszyjsze dło nos a blank nie boczoł tego co jesce chnet sto lot tymu nazod szło przeczytać:

Nie widzisz ty słonko, z wysokiego nieba,
Jak się sen sprzedaje za kawałek chleb:
Nie widzisz ty matki schylonego czoła
Nad kolebka dziecka, co próżno jeść woła.

Wiele jes telkich Mamulek terazki, terazki, kiej jejich dziecka mogom wećkać cosik ino we szuli, bo w doma niy ma, i to niy ino łód kolybki. Nale, snochwiajom byrki na wiyrzebie, pra? Lebo jesce inksze sztrofki telkie, kiere idzie skuplować ze tym co nasze niyftore srogie angyjbery ciyngiyom fandzołom, a co na isto niy jes prawie:

Chodziły tu Niemce,
Chodziły odmienne:
„Sprzedaj, chłopie rolę,
Będiesz miał czerwienice!”

Nale, dom sie juzaś pokoj ze politykom a byda rzondzioł cosik, coch jesce usłyszol łó moji Starki Klary, kiej nom tak na podzim, we zima przy kachloku łozprawiali. Można to znocie, można żeście to uwidzieli kajsik indziej, można i przeczytali tam kajsik – boch jo som już pora zortow tyj gyszichy usłyszol łód roztomajtych ludzi.

Niy ino Starka to łozprawiali, nale i jedyn rector we mojj „siedymnostce”, no ... i bele kaj. A kiej to znocie, to ... toż posuchejcie jesce roz! >>>>

Kajsik kole Bytonia, a tak na richtik we Świyrkolu (bo tak my zawdy godali na Świyrklaniec) miyszkoł ci srogi grof – jak to godali nasze starki – grof von Rotz. Niy bocza tak gynął jak go mianowali. Mioł ci łon zomek, srogie planty, konie, telki srogi Kavalirhaus (kiery wystawioł Ernst von Ihne tak jakosik kole trzecigo – szostego roka łońskiego wiyka dlo familiji Henckel von Donnersmarck skuli przileżitości, co mioł sie sam do nos przikludzić cysorz Miymiec Wilhelm II), no i mioł wszyjsko, co downij poradzyli mieć te grofy i gryjfinie. I roz ci tyn cołki grof poszoł na szpacyr, można nie szpacyr, bo na koniu, coby sie jejigo lakszułow nie zmarasić. Łoroz sucho, a sam ftoś festelnie rycy, choby sagi we pokrzywach. Medikuje sie tak, iże można jakosik gadzina na cowieka fukla, cowieka napasztła. Porajtowoł na tym brunoku, na tym bronnym koniu tam, kaj słyszoł larmo. Kuko, a sam kobyta grace załomuje i rycy:

– Wy pierońskie gizdy, wy zgnyluchy wy ...

– A dyć babo, toć przeca nie idzie na swoji dziecka tak łoszkliwie faronić, tak fest pierońić. Widzioł to fto coby Mamulka na jeji synkow tak sklinała ?

– Panoczku, panie grofie, kiejby Łoni mieli telkich najduchow nikiem jo, tyż by wos pieron szczeloł.

– A tak na isto, ło co sam richtik idzie? – pyto sie tyn grof.

– Te gizdy dioseckie, te łoszkliwce jesce nic we tym swoim żywobyciu nie zrobili. Bali i ćkać same niy kcom, szpluchtać sie niy kcom, ślepać tyż same niy kcom ... nic i no cinyngim we przykolach gnijom.

– A jes ci to na isto możebne – rzondzi tyn grof – coby srogie pachoty tak robili?

– A dyć grofie nasz nojjaśnyszy, przeca to niy ludzie ino fest dioseckie lynie, zgnyluchy i śmierdzirobotki.

Baba dała sie do beku i polazła ze tym grofym coby jejimu łopedzieć wszyjsko, co sie jeji przidarziło ze tymi trzima synkoma, kierych bez cołki czos lyn tropi. Tyn srogi grof wszyjsko szykownie wysuchoł i pedzioł ji:

– Suchejcie paniczko, łod dzisioj jo sie jejich wezna na wyćwika tych twojich łochyntoli. Koż jejim przkwanckać sie na moj zomek a tam ci jim ekscesyrka do moj masztalysz.

Nale – jak miarkujecie? – eżli te gnoje poszli tam do tego grofa? Kiejby ci tak boło, to niy szło by sam ło tym tela godać, a przeca ło tych lynch bez cołkie lata sam u nos na Ślonsku, samtyjsze starki cinyngim rzondziyli aże sie tyż znojdła telko powiarka : „zgnyluchy nikiem siarońskielynie łod świyrkolowygo grofa.

No, i kiej te gizdy niy przideptali do tego grofa, łon posłoł tam do nich telki srogi drabiniok napolowany sianym i przikozoł masztalyszowi, tymu stajynnemu fest przywachować, coby te gizdy przikludzyli sie do tego zomku. Niy zetrwało ździebko czasu, kiej szło usuchać jak cosik ślatuje na ziymia. A to ci tych zgnyluchow ściepowali ze tyj fory, bo by przeca same niy ślejšli. No, i niyskorzij napoczła sie wyćwika, coby jejich naumieć roboty. Żodyn tam sie niy doł rady śniymi, bo tak jak jejich ściepli tak tyż lygali; nic niy jedli ani niy ślepali. A grof

przikozoł coby jejim cosik tam do jodła dować. Roz tyż przikwanckała sie do nich grofowsko kuchryjo i godo do tych dziurdziochow:

– Zgniyluchy, a wećkali byście jajco?

Tak jakosik po trzćwierci godziny rzyko jedyn śnich:

– Łobier mi te jajco ze szkorupiny i wrojż mi je do gymby !

Telkie zgniylstwo to i kucharyjo dopoloło. Polazła nazod do kuchyni i zarozki poskargowała sie chopom, werbusom, kiere we tym zomku robiyli. Poszli i łoni kuknońc na tych gnojow. Pogawcyli sie tak i jedyn śnich godo:

– Wy tam, śmierdzirobotki, kcecie złocioka lebo dwa? My już dzisioj przidubnyli. Nojstarszy ze tych zgniyluchow-bracikow ani ślypiow niy łotwar ino godo:

– To wrajż mi tyn złociok do kabzy! – i ani niy dyrgnoł.

No, i tak ci to bez pora tydni deptało. Zgniyluchy dostowali jodło, trza jejich boło łoszpluchtać, łobrobić, i to jesce wszyjskich trzech do kupy.

Tego już boło za tela. Grof poszoł po filip do palicy i kozoł łoznojmić we cołkim powiyecie coby znoloz sie telki, kiery tych zgniyluchow poradzi łocucić, poradzi sztartnoń ze tego prykola, no można nie ze prykola, nale ze tyj ziymi kaj jejich tam ze tego drabinioka ściepli. Mocka sie telkich pokozalo, nale żodyn tak po prowdzie niy poradziol tych bracikow, śmierdzirobotkow sztreknońc. Aże zwiedziol sie ło tym jedyn handlyrz (grof snochwiol co bydzie srogo nadgroda), a iże mioł łon ci betki zawdy we zocy, pedziol co tych zgniyluchow ruknie ze tyj ziymi.

Przikludziol sie, kuknoł i ... napocznoł naobkoło nich stowiać srogo, gryfno, drzewnianno chałupa. Niy zetrwało dwa tydnie i chałupa nad tymi zgnołymi bracikoma stoła. Tak jakosik z rańca tyn handlyrz ze jejigo babom prziszli pod ta chałpa i tyn istny napocznoł godać:

– Suchejcie ino gizgy, grof mi snochwiol tela betkow, tela złociokow, iże to je trzi razy wyncyj niżli mie prziszla ta chałupa. I jo wszyjsko zbajstlują coby te betki erbnońc. Zmiarkowaliście sie to? I beztoż terozki podpoła ta cołko chałpa cobyście sie yntlich sztrekli i ruszyli te swoje rzicie.

Jak pedziol, tak zrobiol. Posikoł petrolejym wszyjsko naobkoło, szkyrtnoł sztarchecła i podpołol ta cołko chałpa. Wszyjskie sie gawcyli, wszyjskie kibicowali choby na szpilu Ruchu ze AKS-ym. Łoroz nojstarszy ze bracikow godo:

– Te, Johan, cosik mi sie zdo, iże sam cosik za fest grzeje!

Johan po kwilce mamroto:

– A co tyż ciebie sie jesce godać kce?

Cicho, nic niy słyhać, te gizdy ani niy dyrgli.. Chałpa zgorała do imyntu do kupy ze tymi zgniylkuchoma. I co dalszij ? Ano, nic. Tyn pragliwy, tyn chamkrojc niy erbnoł łod grofa ani złocioka, bo poszoł do heresztu skuli tego co zgoroł ludzi.

Grof już nic niy mioł do pejdzynio mamulce tych łochyntoli, wtynczos napoczli łozprawiać, i do dzisioj łozprawiajom to nasze starki i nie poradzom ci sie sztyjc nadziwać, jak sie telkie gizdy mogli sam u nos na Ślonsku upłoncnońc ? >>>>

I takech skuplowoł do kupy naszo Maria Konopnicko ze tym „kavaliyrhałzym” we Świyrkolu i ze mojimi cufalami we tym gryfnym stawiyniu, we tym szykownym (no, można niy zomku, bo zomku Donnersmarckow już niy ma) Domu Kawalera. I szło by sam jesce mocka łozprawiać, bo werci sie tam do tego Świyrklańca przikludzić, tela co corozki barzij to sie wszyjsko priwatyzuje i niy każdy moge sie lajstońć jakisik gryfny łobiod tam we tym świyrklaniyckim parku.

A we tym Kavaliyrhausie, we Świyrkolu mieli my kiejsik szykowno, sztramsko i srogo balanga. Bolo ci nos cosik ze styrdziystu chopa (Madziary, chopy ze EF-u i DDR-u, i dwioch Pepikow) i ino, ino jedna dolmeczka, dziołcha kajsik tak kole dwadzieścia piyńć lot staro. To bol „Dziyń Hutnika”, tela co niy byda godoł kiej, coby sie ftoś – co tam bol – na mie niy pogorszoł. Byli to czasy, kiej roztomajte werki bajstlowali jakiesik społki ze firmami na zachodzie. To trza ci sam gynął zmiarkować: trzi Madziary, jedyn poradziol po miymiecku, a dwioch to ino po ichniymu, styry ze EF-u (te żodnygo inkszego lynzyka niy poradzoł), trzech ze Deutsche (ha, ha) Dramatische Republik (możno godajoł po rusku), i Pepiki, kiere przeca ci krom swojigo, to tyż żodnego lynzyka niy miarkujom. „Dziyń Hutnika”, fto robiol we werku miarkuje, iże to można bolo barzij romplowate niżli „Dziyń Górnik”. Gryfny łobiod, szykowno swaczyna no i to ... co mi sam nie dozwołajoł godać. Tego łostatniego bolo kajsik po styry kwartytki na chopa. A niyskorzij śpiywki, wice, świńskie wice – nikiej to zawdy jes miyndzy chopami. A ta modo dziołcha, ta dolmeczka, kiero to wszyjsko musiała typlikować ze polskigo na miymiecki i nazod miała ci telkie zgorałe lica choby miała fiber kole styrdziyści gradusow. Tak kole jedynostyj na wierzoł (niyftore – tyż niy byda godoł fto, a jesce festelnie to bocza – ślegli już pod stołym) napoczli my sie zbiyrać do chałupy. Ta dolmeczka już blank zachrapociała, a te chopy ze EF-u nic ino pytajom nos wszyjskich do jejich hotylu, do „Hotelu Warszawa” na jesce jakigosik sznapsa. No, jak tam ci niyskorzij bolo to niy rzykna (bo i dziecka sam suchajoł), styknie co ta gryfno dziołcha pedziała mi na łostatek:

– Panie Ojgyn, telkij szkoły nikiej jo sam dostała przy tym tuplikowaniu to na żodnym uniwersityjcie niy byda miała, a tyn co mie sam posoł tyn cołki moj „szef” Jozel to cheba naskwoł tak to zbajstlowoł cobyh sie już wszyjskiego, i to niy ino ze ksionżkow, naumiała.

Ta dziołcha, to do dzisioj jes jedna ze nojlepszyjszych dolmeczrow i poradzi bali i naszych łochyntoli we Brukseli tuplikować na pora lynzykow. I coby mi fto niy przeciepowoł co jo ło jakimsik naszym Lepperze lebo Wałynsie godoom!!!

No, i to by bolo na dzisioj a beroł, fandzoloł nikiej we każdo sobota

Ojgyn z Pniokow